

Sterkt av Kongen

14.12 5/8-92

Tredje august 1992 vil bli stående som en merkedag for det vesle Kiberg-samfunnet på Varanger-halvøya. Da fremførte Kong Harald det norske storsamfunnets unnskyldning for den behandling innbyggerne har fått opp gjennom store deler av etterkrigstiden. Mange års mistenkeliggjøring – noen kaller det trassering – ble omgjort til takk.

Den helt spesielle talen viser at Kongen tør å gjøre dristige og selvstendige valg, han viker ikke unna ømtålelige forhold. «Det kan være smertefullt å måtte se historien i et nytt lys. Jeg har en spesiell følelse av dette når jeg står foran et monument over en del av vår historie som tildels har vært tiet ihjel», sa Kong Harald foran innbyggerne i Kiberg, blant dem mange etterlatte til partisanene som falt under krigen.

Så sterkt ble innholdet i Kongens tale oppfattet, at det på forhånd måtte klareres med statsminister Gro Harlem Brundtland. Det var en klok fremgangsmåte. Det går klare grenser for kongemaktens innblanding, ikke minst i spørsmål som kan oppfattes som politiske.

I dette tilfellet var det likevel et naturlig og riktig valg som ble gjort. Partisanene fra Kiberg er en del av vår krigshistorie, og i slike sammenhenger har Kong Harald, hans far og bestefar, en helt spesiell betydning. Det virker derfor ekstra sterkt når Kongen fremfører sin takk, og nasjonens unnskyldning for at partisa-

EN KONGE VERDIG: Kong Haralds sterke tale i Kiberg viser at han viderefører noe av det beste i arven etter sin far.

nenes innsats ikke har blitt verdsatt tidligere. Kong Harald markerte anledningen ved å stille i admirals uniform. Han opptrådte derfor også

som Norges øverste militære leder når han verdsatte Kiberg-samfunnets krigsinnsats. For innbyggerne i Kiberg ble krigen en spesielt hard opplevelse. Med bare et par timers båtreise over til Kolahalvøya fikk de tidlig brutal oppmerksomhet fra tyskernes side. Mange dro likevel over til russisk side, vendte tilbake og spionerte på tyskerne, og sendte sine meldinger til russisk etterretningstjeneste. Noen var også losere på sovjetiske fartøyer som opererte langs Finnmarkskysten. 27 av de 45 som ble vervet som partisaner ble drept i krigsårene. 12 av dem kom fra Kiberg.

Men de overlevende ble ikke mottatt som helter da de vendte hjem, som «gutta på skauen» i andre deler av landet. I stedet ble deres innsats tiet ihjel. Oppmerksomheten de fikk, kom i stedet fra overvåkingsmyndigheter og militær etterretning. I årevis ble de mistenkeliggjort. Mange følte bitterhet, og med rette. Kong Haralds tale kan oppfattes som en kritikk av norsk overvåking og etterretning, selv om han selv vil være den siste til å gi den en slik betydning. Situasjonen i etterkrigsårene var ytterst spesiell, og usikkerheten ved den sovjetiske grensen var stor. Vurdert nesten 50 år etter krigens slutt, er det likevel ikke vanskelig å se at mange ble utsatt for stor urett. Innbyggerne i Kiberg oppfatter uansett Kongens tale som en oppreisning, og med god grunn.

101912